

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α

ΤΗΣ 14^{ης} ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ 11^{ης} ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2019

-----0-----

Μ Ε Λ Η : Ιωάννης Σαρμάς, Πρόεδρος, Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Γεωργία Μαραγκού, Αγγελική Μαυρουδή, Κωνσταντίνος Κωστόπουλος και Μαρία Αθανασοπούλου, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Στυλιανός Λεντιδάκης, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Βασιλική Σοφιανού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Βασιλική Προβίδη, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή, Κωνσταντίνος Κρέπης, Ειρήνη Κατσικέρη, Γεωργία Παπαναγοπούλου, Νεκταρία Δουλιανάκη, Νικολέτα Ρένεση, Αικατερίνη Μποκώρου, Αντιγόνη Στίνη και Βασιλική Πέππα, Σύμβουλοι.

Οι Σύμβουλοι Ελένη Λυκεσά, Δημήτριος Πέππας, Γεωργία Τζομάκα, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου και Αργυρώ Μαυρομάτη απουσίασαν δικαιολογημένα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Ελένη Αυγουστόγλου, Επίτροπος, Προϊσταμένη της Γραμματείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

ΘΕΜΑ Β΄

Στη συνέχεια, ο Πρόεδρος έδωσε τον λόγο στον Σύμβουλο Κωνσταντίνο Εφεντάκη, που ορίστηκε από αυτόν εισηγητής, προκειμένου να ενημερώσει το Σώμα για τις διάφορες κατηγορίες δημοσιονομικών υπευθύνων που έχουν προβλεφθεί από τη νεότερη νομοθεσία, το ιδιαίτερο νομικό καθεστώς ευθύνης που τους διέπει, καθώς και τα τυχόν ερμηνευτικά ζητήματα που ανακύπτουν.

Ο Σύμβουλος Κωνσταντίνος Εφεντάκης εξέθεσε τα ακόλουθα:

Παρά τις εκτεταμένες μεταβολές στο κανονιστικό πλαίσιο άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής, τις οποίες επέφερε ο ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143), όπως μετέπειτα τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε, τα ερμηνευτικά ζητήματα, όσον αφορά την ευθύνη των οργάνων που εμπλέκονται στη διαχείριση των δημοσίων πόρων, δεν είναι, ως επί το πλείστον, πρωτότυπα, αφού η ανακατανομή των συναφών αρμοδιοτήτων μεταξύ των κατ' ιδίαν οργάνων εντός, αλλά και στο εξωτερικό περιβάλλον των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης δεν συνοδεύθηκε και από τη διαφορετική, σε σχέση με το προϊσχύσαν δίκαιο, οριοθέτηση από το νομοθέτη της ευθύνης, την οποία οι εν λόγω αρμοδιότητες συνεπάγονται.

Τούτο καταδεικνύεται κατ' αρχάς από το ότι στις σχετικές με τους υπολόγους διατάξεις των άρθρων 150 - 155 του ν. 4270/2014 επαναλαμβάνονται, αυτούσιες, οι ρυθμίσεις των άρθρων 54 - 59 του ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247), συμπεριλαμβανομένης εκείνης της παρ. 4 του άρθρου 56 του τελευταίου αυτού νόμου (ήδη παρ. 4 του 152 του ν. 4270/2014), σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση ελλείμματος από την πληρωμή μη νόμιμων δαπανών, σε καταλογισμό υπόκεινται τα «υπηρεσιακά όργανα που εκ δόλου ή βαρείας αμελείας έχουν εκδώσει παράνομες διοικητικές πράξεις ή έχουν συμπράξει στη μη τήρηση των νόμιμων διαδικασιών πραγματοποίησης της δαπάνης». Αξίζει δε ιδιαίτερης μνείας η συγκεκριμένη ρύθμιση, στο μέτρο που η νομολογία έχει προκρίνει το χαρακτηρισμό των ως άνω οργάνων ως «συνευθυνομένων», κατά την έννοια του άρθρου 12 του ν.δ/τος 1264/1942 «Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης των διατάξεων περί Οικονομικής Επιθεώρησης» (Α' 100), εξομοιώνοντας τα όργανα αυτά με υπολόγους, ούτως ώστε, για τον καταλογισμό τους, να αρκεί οποιουδήποτε βαθμού υπαιτιότητα, δηλαδή, και ελαφρά αμέλεια, η οποία, μάλιστα, τεκμαίρεται (βλ. ενδεικτικώς 1240/2014 Ολομ. Ελ. Συν.).

Τα ίδια, ως προς την επιβίωση των προγενέστερων ρυθμίσεων και υπό το νέο νομοθετικό καθεστώς, θα μπορούσαν να ειπωθούν και για τις διατάξεις των άρθρων 89 - 99 του ν. 4270/2014, όπως αρχικώς ίσχυε, αναφορικά με τις Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου (Υ.Δ.Ε.) του Υπουργείου Οικονομικών, τον έλεγχο, την εκκαθάριση και την εντολή πληρωμής των δημοσίων δαπανών, ως αρμοδιότητα των Υπηρεσιών αυτών, και την εξόφληση των τίτλων πληρωμής, σε σχέση με τις διατάξεις των άρθρων 23, 24, 26, 28 - 31 και 33 - 36 του ν. 2362/1995. Εν προκειμένω δε, θα πρέπει να επισημανθούν οι ρυθμίσεις αφενός της παρ. 3 του άρθρου 23 του ν. 2362/1995, που όριζε ότι «οι υπάλληλοι των Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου (...), κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους,

δεν θεωρούνται δημόσιοι υπόλογοι και ευθύνονται μόνο για δόλο ή βαρεία αμέλεια, κατά τις διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα», αφετέρου της - παρόμοιας με την παρ. 4 του άρθρου 56 - παρ. 1 του άρθρου 33 του ίδιου νόμου, σύμφωνα με την οποία «μη νόμιμες δαπάνες που πληρώθηκαν με οποιοδήποτε τίτλο πληρωμής καταλογίζονται: α) στον υπάλληλο που από δόλο ή βαρεία αμέλεια προέβη σε παράνομες πράξεις ή παραλείψεις ή συνέπραξε στην έκδοση αυτών ή στη μη τήρηση των νόμιμων διαδικασιών πραγματοποίησεως της δαπάνης (...)», που αμφότερες επαναλήφθηκαν, στα άρθρα 89 παρ. 2 και 96 παρ. 1 του ν. 4270/2014 αντιστοίχως.

Σημειωτέον, πάντως, ότι, παρά τις προαναφερόμενες διατάξεις και άλλες της ίδιας κατεύθυνσης, όπως των άρθρων 11 παρ. 2 του π.δ/τος 151/1998 (Α' 116) και 26 παρ. 4 του ν. 3274/2004 (Α' 195), που κατά καιρούς θεσπίστηκαν, έχει επανειλημμένως νομολογηθεί - και δη υπό το καθεστώς ισχύος τόσο του άρθρου 23 παρ. 3 του ν. 2362/1995, όσο και του άρθρου 89 παρ. 2 του ν. 4270/2014 - ότι η εκκαθάριση και η εντολή πληρωμής των δημοσίων δαπανών συνιστούν, τουλάχιστον όπου δεν επακολουθεί ο προηγούμενος της εκταμίευσής τους έλεγχος των δαπανών αυτών από το Ελεγκτικό Συνέδριο, πράξεις διαχείρισης, οι οποίες προσδίδουν σε όσους τις διενεργούν την ιδιότητα του υπολόγου, κατά την έννοια του άρθρου 98 παρ. 1 περιπτ. γ' του Συντάγματος, με συνέπεια τα περί του αντιθέτου οριζόμενα από τον κοινό νομοθέτη να αποβαίνουν αδιάφορα, όσον αφορά την ένταση και έκταση της ευθύνης των οικείων οργάνων (βλ. Πρακτικά 6ης Γεν. Συν./15.2.2006 (Θέμα Γ'), 16ης Γεν. Συν./17.9.2008 (Θέμα Β') και 19ης Γεν. Συν./14.10.2015 (Θέμα Β') Ολομ. Ελ. Συν.).

Με το άρθρο 5 του ν. 3871/2010 «Δημοσιονομική Διαχείριση και Ευθύνη» (Α' 141), προστέθηκε στο ν. 2362/1995 άρθρο 3B, με το οποίο στα όργανα με δημοσιονομικές αρμοδιότητες συμπεριελήφθησαν οι προϊστάμενοι οικονομικών υπηρεσιών των Υπουργείων και των άλλων φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Στο ίδιο πνεύμα, οι προϊστάμενοι οικονομικών υπηρεσιών απαριθμούνται μεταξύ των οργάνων «με αρμοδιότητες επί των δημοσίων οικονομικών» στο άρθρο 17 του ν. 4270/2014, ο οποίος, περαιτέρω, διακρίνει τους προϊσταμένους οικονομικών υπηρεσιών των Υπουργείων (Γενικούς Διευθυντές Οικονομικών Υπηρεσιών (Γ.Δ.Ο.Υ.) - βλ. άρθρο 24) από τους προϊσταμένους οικονομικών υπηρεσιών των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (Π.Ο.Υ. - βλ. άρθρο 25), υπάγοντας, μάλιστα, σε κάποιο βαθμό, τους δεύτερους στην εποπτεία των πρώτων (βλ. ιδίως την παρ. 3 του άρθρου 25). Κατά τα λοιπά, ωστόσο, οι υποχρεώσεις Γ.Δ.Ο.Υ. και Π.Ο.Υ. δεν διαφέρουν, καθόσον, σε οποιαδήποτε από τις ανωτέρω κατηγορίες και εάν ανήκει, ο προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών α) προβλέπεται ως υπεύθυνος για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του

φορέα του, β) του ανατίθεται η μέριμνα για την τήρηση των ορίων των πιστώσεων και, συγχρόνως, για την αποτροπή συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, για την παροχή στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους αξιόπιστων δημοσιονομικών στοιχείων, καθώς και για τη σύσταση και εφαρμογή εσωτερικών δικλείδων στη δημοσιονομική διαχείριση, αναφορικά τόσο με τις δαπάνες, όσο και με τα έσοδα του φορέα, γ) του απονέμονται αρμοδιότητες, όπως ο συντονισμός της προετοιμασίας του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής (Μ.Π.Δ.Σ.) και του ετήσιου προϋπολογισμού του φορέα, η κατάρτιση προβλέψεων για τις μηνιαίες ταμειακές ανάγκες, η ορθή τήρηση του Μητρώου Δεσμεύσεων και η εν γένει παρακολούθηση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, ενώ, επιπροσθέτως, δ) οφείλει να αρνηθεί την εκτέλεση κάθε εντολής που έχει ως αποτέλεσμα την ανάληψη υποχρέωσης ή την εκτέλεση δαπάνης είτε καθ' υπέρβαση των ορίων του προϋπολογισμού ή των ποσοστών διάθεσης ή του Μ.Π.Δ.Σ., είτε μη νόμιμης ή μη κανονικής, καθήκον προς το οποίο εφ' όσον συμμορφωθεί, ο προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών απαλλάσσεται από την ευθύνη του, η οποία από το νόμο περιορίζεται σε αστική, για ζημία επελθούσα στο φορέα από δόλο ή βαρεία αμέλεια του προϊσταμένου (βλ. άρθρο 26 παρ. 1 και 6). Συναφώς, ορίζεται, κατ' αναλογία με τα ισχύοντα για τους υπολόγους, ότι τα καθήκοντα του προϊσταμένου οικονομικών υπηρεσιών είναι ασυμβίβαστα με εκείνα του διατάκτη (άρθρο 65 παρ. 2 και 3) και ότι η απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, που εκδίδεται από το διατάκτη, πρέπει να περιέχει βεβαίωση του προϊσταμένου οικονομικών υπηρεσιών αφενός ότι το ποσό της δαπάνης βρίσκεται εντός των ορίων της σχετικής πίστωσης, αφετέρου ότι έχει δεσμευθεί από τον προϋπολογισμό του φορέα, με τον ίδιο να ευθύνεται, εις ολόκληρον με το διατάκτη, για τη ζημία του φορέα, εάν αναληφθεί υποχρέωση καθ' υπέρβαση των πιστώσεων και του ποσοστού διάθεσής τους (άρθρο 66 παρ. 2 και 5).

Ειδικότερες και εν μέρει αποκλίνουσες διατάξεις για τις αρμοδιότητες και ευθύνες του προϊσταμένου οικονομικών υπηρεσιών, στο στάδιο της ανάληψης της υποχρέωσης, περιλαμβάνει το π.δ. 80/2016 «Ανάληψη υποχρεώσεων από τους διατάκτες» (Α' 145), στο οποίο ορίζεται το μεν ότι, για τη σύνταξη της προηγούμενης της σχετικής απόφασης του διατάκτη βεβαίωσης του προϊσταμένου οικονομικών υπηρεσιών, απαιτείται, επιπλέον όσων προβλέπονται στο ν. 4270/2014, να διαπιστώνεται, κατόπιν εξέτασης και των παρεμπιπτόντως αναφουομένων ζητημάτων, ότι η δαπάνη είναι νόμιμη και ότι η απαίτηση δεν έχει υποπέσει σε παραγραφή (άρθρο 4 παρ. 1 περιπτ. α'). Το δε ότι, ενώ σε περίπτωση παροχής τέτοιας βεβαίωσης καθ' υπέρβαση των ορίων του προϋπολογισμού ή των ποσοστών διάθεσης ή του Μ.Π.Δ.Σ., ο προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών ευθύνεται «κατά τις διατάξεις περί δημοσίων υπολόγων», σε κάθε άλλη περίπτωση, υπέχει

μόνο αστική ευθύνη, για τη ζημία που προξένησε από δόλο ή βαρεία αμέλεια (άρθρο 11 παρ. 3 και 4 περιπτ. α').

Με την παρ. 24 του άρθρου 10 του ν. 4337/2015 «Μέτρα για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» (Α' 129), με τον οποίον εκ παραλλήλου προγραμματίστηκε η - κριθείσα, πάντως, ως αντικείμενη στο άρθρο 98 παρ. 1 περιπτ. α' του Συντάγματος [βλ. Πρακτικά 19ης Γεν. Συν./14.10.2015 Ολομ. Ελ. Συν. (Θέμα Α')] - σταδιακή παύση της άσκησης του προληπτικού ελέγχου των δημοσίων δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο (βλ. την παρ. 10 του ίδιου ως άνω άρθρου και νόμου), προστέθηκαν στο ν. 4270/2014 άρθρα 69Γ και 69Δ, με τα οποία α) περιήλθαν, από 1.1.2017, στους προϊσταμένους οικονομικών υπηρεσιών οι, μέχρι τότε ασκούμενες από τις Υ.Δ.Ε., αρμοδιότητες του ελέγχου, της εκκαθάρισης και της εντολής πληρωμής των δαπανών, ήτοι της έκδοσης των χρηματικών ενταλμάτων, καθώς και η αρμοδιότητα «παραγωγής» ηλεκτρονικών εντολών για την εξόφλησή τους, μέσω του τραπεζικού συστήματος, β) οι, μετονομασθείσες πλέον σε Δημοσιονομικές Υπηρεσίες Εποπτείας και Ελέγχου (Δ.Υ.Ε.Ε.), Υ.Δ.Ε. περιορίστηκαν, από την ίδια ως άνω ημεροχρονολογία, σε υποστηρικτικές και ελεγκτικές των οικονομικών υπηρεσιών των φορέων αρμοδιότητες (βλ. και την παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 4337/2015 για την κατάργηση, από 1.1.2017, του περί σύστασης Υ.Δ.Ε. σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης άρθρου 146 του ν. 4270/2014).

Όσον αφορά το Δημόσιο, το νέο σύστημα ανάθεσης δημοσιονομικών αρμοδιοτήτων εξειδικεύθηκε με τα άρθρα 75 - 91 του ν. 4446/2016 «Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη (...) Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις» (Α' 240), με τα οποία α) διευκρινίζεται ότι ο έλεγχος των δαπανών του Δημοσίου, που ασκείται από τις οικονομικές υπηρεσίες, περιλαμβάνει την εξέταση της νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών, καθώς και των παρεμπιπτόντως αναφευμένων ζητημάτων (άρθρο 75 παρ. 1), ορίζεται δε ότι, σε περίπτωση διάστασης απόψεων μεταξύ διατάκτη και προϊσταμένου οικονομικών υπηρεσιών, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 26 παρ. 1 του ν. 4270/2014 (άρθρο 75 παρ. 5), πράγμα που σημαίνει ότι, εάν ο τελευταίος διατυπώσει αντιρρήσεις, απαλλάσσεται από την ευθύνη του, β) ρυθμίζονται τα της έκδοσης από τις οικονομικές υπηρεσίες των χρηματικών ενταλμάτων (άρθρο 77), κατάσταση με τα οποία, μετά την εξόφλησή τους, αποστέλλεται, ανά τρίμηνο, στην αρμόδια Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τη διενέργεια κατασταλτικού ελέγχου (άρθρο 78), γ) προβλέπεται η κατ' εντολήν της οικονομικής υπηρεσίας εξόφληση των χρηματικών ενταλμάτων, με πίστωση του τραπεζικού λογαριασμού του δικαιούχου (άρθρο 80), δ) ορίζεται ότι οι

συμπράττοντες τόσο στην εκκαθάριση και ενταλματοποίηση των δαπανών, όσο και στην εξόφληση των ενταλμάτων ευθύνονται, εις ολόκληρον με τους αχρεωστήτως λαβόντες, για κάθε θετική ζημία, την οποία προκάλεσαν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, από δόλο ή βαρεία αμέλεια (άρθρο 85 παρ. 3) και, τέλος, ε) προβλέπεται η διενέργεια από τις Δ.Υ.Ε.Ε. επιτόπιων ελέγχων, σε περίπτωση αμφιβολιών των οικονομικών υπηρεσιών ως προς το ουσιαστικό μέρος της δαπάνης (άρθρα 86 και 87).

Αντίστοιχες ρυθμίσεις έχουν, εξ άλλου, εισαχθεί και για τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, κατ' αρχάς με το άρθρο 204 του ν. 4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (...) [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»] (...) και άλλες διατάξεις» (Α' 133), με το οποίο ορίστηκε ότι ο δήμαρχος παύει να έχει την ιδιότητα του εκκαθαριστή και του εντολέα των πληρωμών - στην οποία, σημειωτέον, έχει στηριχθεί η κατάφαση από τη νομολογία της ευθύνης του ως υπολόγου (βλ. ενδεικτικώς την 1638/2018 Ολομ. Ελ. Συν.) - και ότι, σε όσες περιπτώσεις, με τις διατάξεις του β.δ/τος της 17.5/15.6.1959 «Περί οικονομικής διοικήσεως και λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων» (Α' 114) ή του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, Α' 114), απονέμονται στο δήμαρχο τέτοιες αρμοδιότητες, στη θέση του νοείται ο προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών του δήμου. Ήδη δε, και με το άρθρο 121 του ν. 4604/2019 «Πρώτηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας (...) Διατάξεις σχετικές με τις εκλογές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση - Λοιπές διατάξεις» (Α' 50), σύμφωνα με το οποίο «οι υπάλληλοι των Γενικών Διευθύνσεων, Διευθύνσεων και Τμημάτων των Οικονομικών Υπηρεσιών των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού και των νομικών προσώπων αυτών, καθώς και οι υπάλληλοι που ασκούν καθήκοντα σχετικά με τις αρμοδιότητες των οικονομικών υπηρεσιών, κατά την άσκηση των καθηκόντων αυτών, δεν θεωρούνται δημόσιοι υπόλογοι και ευθύνονται μόνο για δόλο ή βαρεία αμέλεια, κατά τις διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα».

Με βάση όσα προεκτέθηκαν, η βασική καινοτομία του νέου κανονιστικού πλαισίου, όπως έχει πλέον διαμορφωθεί, θα μπορούσε να εντοπισθεί στην ανάληψη από τους ίδιους τους κατ' ιδίαν φορείς, διά των προϊσταμένων των οικονομικών υπηρεσιών τους, όλων των συναφών με τη διεξαγωγή της δημόσιας διαχείρισης αρμοδιοτήτων, κατ' απόκλιση από το προηγούμενο καθεστώς, υπό το οποίο το Υπουργείο Οικονομικών, μέσω των Υ.Δ.Ε., και το Ελεγκτικό Συνέδριο, με τον προληπτικό έλεγχο των δημοσίων δαπανών, διαδραμάτιζαν σημαντικό ρόλο. Όσον αφορά δε το είδος της ευθύνης που υπέχουν τα οικεία όργανα, παρατηρείται μία μάλλον αμφίθυμη στάση του νομοθέτη, στο μέτρο που, ενώ στο στάδιο της ανάληψης της υποχρέωσης και ειδικώς στην περίπτωση της υπέρβασης των ορίων του προϋπολογισμού ή του Μ.Π.Δ.Σ., τους εξομοιώνει με δημοσίους

υπολόγους, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις και δη ακόμη και κατά την άσκηση αρμοδιοτήτων, όπως της εκκαθάρισης και της εντολής πληρωμής των δαπανών, για τις οποίες το Δικαστήριο έχει αποφανθεί υπέρ της διαχειριστικής τους φύσης, εμμένει να περιορίζει την ευθύνη των εν λόγω οργάνων αποκλειστικώς σε αστική, με όλες τις εντεύθεν συνέπειες, ενόψει τόσο της εντονότερης διαβάθμισης της υπαιτιότητας που απαιτείται για τη θεμελίωση της ευθύνης αυτής, όσο και της πολύ συντομότερης παραγραφής των σχετικών αξιώσεων.

Επακολούθησε μακρά συζήτηση μεταξύ των μελών της Ολομέλειας στη βάση των εγερθέντων ζητημάτων από την εισήγηση ή σε συνάρτηση με αυτά, στο τέλος της οποίας, και αφού ακούσθηκε η γνώμη της Γενικής Επιτροπείας, ο Πρόεδρος συνόψισε αναφέροντας ότι τα σημαντικότερα θέματα προς περαιτέρω εξέταση είναι (I) η οριοθέτηση του ρόλου και των ευθυνών του διατάκτη, του υπολόγου και των ενδιαμέσων οργάνων εκκαθάρισης και εντολής πληρωμής, (II) η οριοθέτηση του ρόλου και των ευθυνών των μελών συλλογικών οργάνων (δημαρχιακών συμβουλίων, διοικητικών συμβουλίων ν.π.δ.δ.), (III) η έννοια του συνευθυνομένου και οι ευθύνες αυτού, (IV) η διάκριση τυπικού και ουσιαστικού ελλείμματος και η εν γένει εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας επί των κυρώσεων εκ δημοσιονομικής ευθύνης και (V) οι ευθύνες των *stricto sensu* υπολόγων (ταμιακών υπολόγων).

Ακολούθως, για το ανωτέρω θέμα, συντάχθηκε το παρόν τμήμα του πρακτικού, το οποίο, αφού θεωρήθηκε και εγκρίθηκε από τον Πρόεδρο, υπογράφεται από τον ίδιο και τη Γραμματέα.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

**Για την ακρίβεια
Η Γραμματέας**

Ελένη Αυγουστόγλου